Hvor mange danskere gider se en hekseudstilling online? Svar: 10.000

Gallerierne er åbnet, mens danske museer og kunsthaller stadig afventer årets første gæster. Det tackler de med en blanding af online og udendørstiltag. Information sonderer deres nye virkelighed og erfaringer og spørger, om nogen af initiativerne er kommet for at blive

Af Siri Franceschi
og Johann Sten Nielsen

»Danskvand, brusvand, sodavand, saltvand,« skribler vi. »Går det an med bølgende hav?« »Ja, men så skal vi også have sne og sved – og helligt vand med!«

Vi giver pennen videre til nogle kolleger. Isvand, damp, kloakvand og grundvand bliver tilføjet til listen. Det er torsdag eftermiddag på kontoret, og vi er midt i udførelsen af den australske installationskunstner Megan Copes værk *Untitled* (2020), der er en del af onlineudstillingen *Do It (Home)* på Kunsthal Charlottenborg. En udstilling, hvor 55 internationale kunstnere har skabt instruktioner til værker, som man selv kan forsøge at udføre.

Da vi har nedskrevet alle de typer af vand, vi kan komme i tanke om, er næste skridt at forestille os følelsen af vores yndlingsvand mod kroppen. Med lukkede øjne beslutter vi os til sidst for, at favoritten må være følelsen af havet. Det giver anledning til at udføre sidste del af værket, der går ud på at lære at sige hav på tre forskellige sprog. *Valtameri* på finsk, *oké osimiri* på igbo og *cefnfor* på walisisk. Vi siger det i kor og takker Google Translate for at være behjælpelig. På kort tid har vi skabt vores egen udgave af Copes værk og for en stund fået lidt adspredelse fra coronakontoret.

Mens gallerierne siden den 1. marts har været åbne, må de danske museer stadig se langt efter et fysisk publikum. Det betyder dog ikke, at store kulturinstitutioner holder helt lukket. De har i rigt omfang skabt alternative kunstoplevelser, så man blandt andet kan se digitale udstillinger eller udføre et værk som ovenstående hjemmefra. Men fungerer det? Og gider publikum at lege museumsoplevelse foran skærmen, når det kommer til stykket? Vi har spurgt en række museer og kunsthaller.

FAKTA

Retningslinjer for museer i Danmark

× Første nedlukning løb fra den 12. marts til den 25. maj. Anden nedlukning har indtil videre varet fra den 9. december

× Lokaler, hvor der udøves kulturaktiviteter, skal holdes lukkede for offentligheden. Det gælder blandt andet museer.

× Pr. 1. marts kan gæster besøge museers udendørsarealer, hvis de kan fremvise en COVID-19-test med et negativt resultat, der ikke er mere end 72 timer gammelt.

Kilde: Kulturministeriet

Aktiv kunst i digitalt format

Coronakrisen er gået hårdt ud over årsbudgetterne hos de danske museer. Heldigvis har hjælpepakker og private fonde dækket lidt af tabet ved at yde tilskud til drift, tabte entréindtægter og nye projekter.

Esbjerg Kunstmuseum har fået støtte fra Augustinus Fonden og senest Bikubenfonden, som har doneret 225.000 kroner til projektet *Mit Museum*. Et initiativ, hvor publikum kan prøve kræfter med at skabe kunst hjemmefra.

»Vi har længe ønsket at styrke det virtuelle museum, og i mange år har vi eksperimenteret med, hvordan publikum kan gøres til aktive medskabere. Det forener vi i *Mit Museum*, hvor brugerne aktivt kommer i berøring med kunstnerne ved at bruge kunstnernes egne teknikker til at skabe deres egne billeder,« forklarer museumsinspektør Christiane Mosegaard Finsen.

Man kan for eksempel give sig i kast med at lave billeder ud af kunstneren Sofie Bird Møllers digtialt scannede penselsstrøg. En udførlig guide fører én gennem en række trin, hvor man først lærer at downloade et billede, for derefter at påføre billedet et udvalg af Sofie Bird Møllers penselsstrøg. Herefter kan man uploade sin komposition i et fælles online udstillingsrum.

Christiane Mosegaard Finsen fortæller, at *Mit Museum* har fået mange positive reaktioner, og at inititativet har været populært. Indtil videre har 45 uploadet et billede i det digitale udstillingsrum, men mange anvender også tilbuddet uden nødvendigvis at dele resultatet, fortæller Christiane Mosegaard Finsen.

»*Mit Museum* kan være lidt af en øjenåbner for dem, der tænker, at det måske ser nemt ud. Når de prøver at komponere deres eget billede, oplever de, at det ikke er helt så ligetil.«

Efter et par forsøg, hvor vi på redaktionen har overført Sofie Bird Møllers penselsstrøg til henholdsvis et sort/hvidt krigsfoto og en billede af en gople, må vi medgive, at det passer.

Og så vender vi atter blikket mod Kunsthal Charlottenborg, hvis digitale udvidelse under corona også har kastet forskellige DIY-projekter (do it yourself, *red.*) af sig.

Her finder man blandt andet det førnævnte *Do It (Home)* med opskrifter på at lave en Doodle, se tv i en time uden lyd og udføre vandøvelsen af Megan Cope. Projektet har fået stor medieopmærksomhed, fortæller Michael Thouber, der er direktør for Kunsthal Charlottenborg. Han mener, den falder godt i tråd med tidsånden, hvor flere danskere har genoptaget håndarbejde og småsysler.

»Jeg tror, danskerne var klar til selv at få kunsten mellem hænderne.«

Allerede ugen efter den første nedlukning tilbage i marts 2020, var Charlottenborg klar med en onlineløsning på den udstilling, de ellers var klar til at slå dørene op til med newyorker-kollektivet DIS. DIS har nemlig lavet den digitale platform dis.art, som Michael Thouber betegner som en slags kunstens Netflix. Med støtte fra Bikubenfonden fik Charlottenborg gjort dis.art gratis for danskerne, som i lang tid udgjorde den mest aktive befolkningsgruppe på platformen.

Generelt har det ikke skortet på kunsthungrende publikummer, fortæller Michael Thouber. I løbet af 2020 tog kunsthallen initiativ til *Bike Art*, der er kuraterede cykelruter rundt til kunstværker i en række danske byer. Projektet blev støttet af Louis-Hansen Fonden og Augustinus Fonden. Sidstnævntes pulje 'Sammen om kunsten' har i alt doneret 12 millioner kroner i kulturstøtte til coronaprojekter.

Michael Thouber erindrer ikke, at Charlottenborg nogensinde har fået så stor opmærksomhed før som med *Bike Art*. Særligt i lokale medier, som normalt ikke dækker Charlottenborgs tiltag, er *Bike Art* blevet omtalt, og mange har også anbefalet cykelruterne på de sociale medier. Det samme har gjort sig gældende med det seneste skud på stammen: digitale omvisninger. Flere end 10.000 har set den seneste omvisning fra udstillingen *Heksejagt*, hvor en af kuratorerne viser rundt i udstillingen. En verdensrekord i omvisning hos Charlottenborg, hvor der under normale omstændigheder kun er 40 mennesker med på omvisning, fortæller Michael Thouber.

»Det har været lidt overraskende for os, at cykelruter og kunstopskrifter har kunnet tiltrække sig så meget opmærksomhed. Men det har også været en kæmpe øjenåbner, fordi vi har fundet ud af, vi kan nå ud til et bredere publikum, da folk ser med fra større dele af Danmark og udlandet,« siger Michael Thouber.

Online og udenfor

Mange af landets museer og kunsthaller har forsøgt at gentænke de-

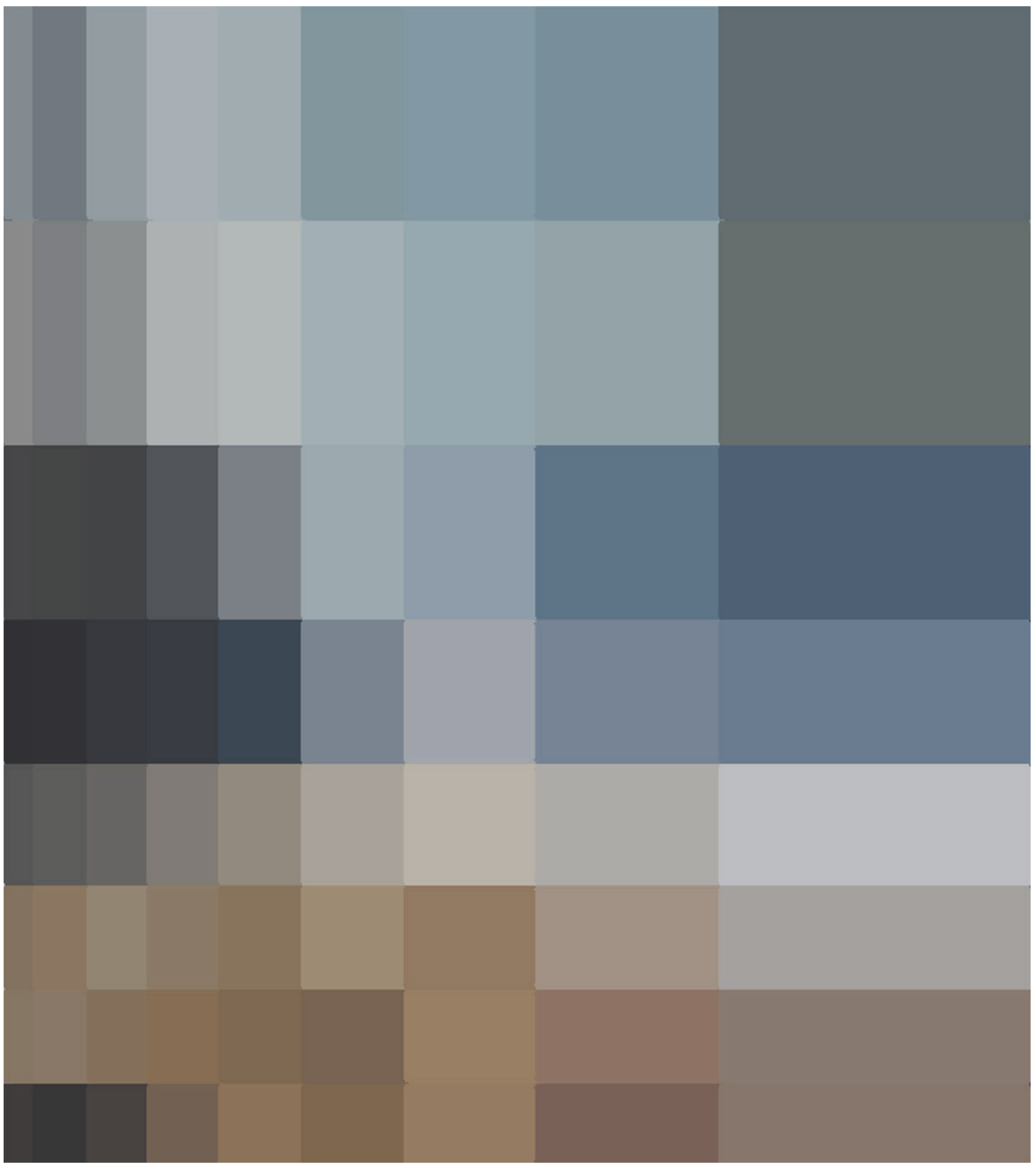

På Esbjerg Kunstmuseum har de haft succes med at skabe kontakt mellem kunstner og museets gæster online. Kunstnere laver et oplæg, som gæsterne kan bygge videre på hjemme ved at downloade nogle enkle computerprogrammer. Her har kunstneren Christian Skeel stillet et af sine egne værker til rådighed for, at museumsgæsterne kan omdanne det til deres eget geometrisk-abstrakte billede.
Tv.: Værk uden titel af Christian Skeel . Foto: Esbjerg Kunstmuseum
Th.: Samme værk bearbejdet af en gæst. Foto: Esbjerg Kunstmuseum

res form og udstillingsrum under corona. Også udenfor – i naturen.

Som Maria Gadegaard, direktør på Gl. Holtegaard, der ligger i Holte, beskriver det, har man på kunsthallen valgt »en løsning som er en blanding af den digitale og analoge oplevelse.« De måtte for eksempel indse, at forårets store udstilling med fotografen Trine Søndergaard ikke ville blive en realitet, som den oprindeligt var tænkt.

I stedet for at smide arbejdet på gulvet valgte man at lave en 3D-udgave af udstillingen online. En digital udgave, der også vil være tilgængelig, efter at udstillingen fysisk bliver taget ned den 5. april. Derfor kan man nu, i ren Google Maps-stil, vandre rundt i kunsthallens udstillingsrum, og ejer man en VR-brille, kan man få den fulde oplevelse. 389 mennesker har på udstillingens første fem dage klikket sig ind. Det er fire gange så mange, som der normalt besøger museet på en weekend. Ligeledes steg antallet af besøgende på kunsthallens hjemmeside på 3D-udgavens lanceringsdag, den 5. marts, med 480 procent i forhold til den foregående fredag.

Det er ikke kun i den digitale verden, at Gl. Holtegaard fortsat faciliterer kunst. Langs kunsthallens facade er der blevet skriggule trappestiger, så gæster kan smugkigge ind ad små glughuller på den udstilling, de ikke kan få fysisk adgang til.

Selv om corona har haft store negative konsekvenser, har nedlukningerne også givet Maria Gadegaard en styrket tro på, at man kan lave nyskabende løsninger, fortæller hun:

»Det har fremprovokeret nogle alternative løsninger, som har skudt noget energi ind i kunsthallen. Den omstilling, vi har været tvunget til at lave, har også givet en ny arbejdsglæde.«

Busan i Århus

På Kunsthal Aarhus var man netop kommet i gang med udstillingen *En bid af Busan Biennalen 2020* og havde gennemført udstillingens første installation, da regeringen i december igen lukkede ned for museerne.

Også her blev løsningen at flytte udstillingen helt online. På kunsthallens hjemmeside bliver man som det første mødt af den sydkoreanske kunstner Yang Minseungs videoværk Voiceless-pitch-dark, en 24 minutter lang performance i mørke.

Fra at være, hvad Fabricius beskriver som en »traditionel, informativ og mere institutionel hjemmeside« er den nu blevet til »ét stort lærred, som vi kan bruge til at udstille værker.«

I foråret under den første nedlukning gennemførte Kunsthal Aarhus afgangsudstillinger for Det Jyske Kunstakademi. Her endte man også med en hybridmodel, hvor både museets udendørsarealer og de indendørsarealer, som var synlige fra gadeplan, blev taget i brug.

I modsætning til kollegerne har Statens Museum for Kunst (SMK) afholdt sig fra at lave onlineudstillinger og i stedet fokuseret på at komme udenfor, så publikum kan opleve kunstværkerne fysisk.

Berit Anne Larsen, der er udstillings- og formidlingschef på SMK, nævner Koloristerne, der i februar blev hængt op på Den Fries facade, som et godt eksempel på, hvordan man kan lave udendørsudstillinger.

SMK's eget bud er udstillingen *Berørt*, der åbnede den 11. marts, altså årsdagen for coronanedlukningen. Udstilling tager tematisk udgangspunkt i pandemien, og man kan blandt andet opleve kunstneren Benedikte Bjerres gigantiske omrids af en bærbar computer, en slet skjult kommentar til 2020's vigtigste kommunikationsredskab. Efter to måneders visning i SMK's museumshave i København skal udstillingen på turné rundt i landet til Kunsthal Aarhus, Kunstmuseum Brandts i Odense og SMK Thy.

Nye muligheder

Berit Anne Larsen påpeger udover udnyttelsen af det digitale rum, at noget af det bedste, der er kommet ud af pandemien, er en nyfunden kontakt til publikum.

»Vi har gjort os nogle erfaringer på den hårde måde, fordi publikum har været afskåret fra SMK, men hvor jeg samtidigt oprigtigt føler, at brugerne har været med til at vise en ny vej for os.«

Et eksempel er tiltaget *Sammenkunst*, der har engageret museets publikum på helt nye måder på nettet. Konceptet er simpelt: En af museets kunstguider, der normalt viser rundt i museets samling, styrer en samtale med de tilmeldte på Zoom om et kunstværk, som de hver især kan se hjemme på skærmen, og en tilhørende tematik. Mens de tilmeldte også får lov at bringe et objekt fra deres egne hjem, der kan forbindes til tematikken, ind i samtalen. Som Berit Anne Larsen ser det, så knyttes »det hjemlige med det museale på en helt ny måde«.

Resultatet har været en større og mere aktiv deltagelse fra brugerne, en bredere geografisk spredning og et mere diverst udsnit af mennesker, end museet ellers er vant til ved normale, fysiske arrangementer. Til en tilfældig udgave af *Sammenkunst* var deltagerne fra Præstø, Holbæk, Randers, Thy, Malmø, Vesterbro og Frederiksberg. Et meget mere diverst billede end det fysiske, hvor 81 procent af museets gæster i 2020 var fra Region Hovedstaden.

Mange af de andre museer og kunsthaller melder om lignende erfaringer. På Gl. Holtegaard har onlinekonceptet *Kunst og Kaffe*, hvor en kunstguide holder et 15 minutters oplæg, mens gæsterne kan nyde en kop kaffe foran skærmen, haft stor tilslutning. Det samme gælder en nylig digital talk om Trine Søndergaards udstilling med forfatteren Merete Pryds Helle, hvor 125 deltog online, mod de godt 40 der plejer at møde op fysisk.

Kunsten kan noget

Modsat de andre museer har det fysiske møde været i centrum hos Copenhagen Contemporary på Refshaleøen i København. De har sat alt ind på at lade de relationelle fællesskaber leve videre og har satset på det, de kalder CC Fællesskaber, der er forskellige sociale kunstprojekter. Det fortæller Annette Skov, der er formidlingschef i CC.

»Den store udfordring har været at bevæge sig ud af lammelsen og huske på, at der er store dele af samfundet, der har brug for, at vi som kunstinstitution agerer,« siger hun.

Et eksempel er torsdagsklubben bestående af børn fra det udsatte boligområde Lundtoftegade, som CC hver torsdag henter ind på museet i en stor coronavenlig bus.

»Her kan man virkelig mærke, hvordan kunsten kan noget, fordi de her børn bliver stimuleret og får et fællesskab,« siger Annette Skov.

Annette Skov fortæller, at de på CC har et sanseligt udgangspunkt – det at møde kunsten og gå ind i den – hvorfor de har prioriteret det fysiske møde højt. I løbet af nedlukningerne har de dog også lavet digitale udstillinger og oprettet formidlingstiltaget CC Studio Hjemmefra, hvor brugere guides til at lave kunst med det, de lige har til rådighed.

Selv om museerne på mange måder har formået at reaktualisere sig selv og eksperimentere med forskellige tiltag, kan man ikke komme udenom, at corona har været en økonomisk katastrofe, fortæller Michael Thouber, direktør på Kunsthal Charlottenborg.

Han har dog været glædeligt overrasket over, at særligt de private fonde, som Det Obelske Familiefond, der har dækket en stor del af kunsthallernes underskud, har været så proaktive, så det, »der ellers ville have været en krisetid, tværtimod er blevet en udviklingstid.«

sfr@information.dk
joni@information.dk

'Berørt' kan ses i SMK's museumshave. 'Nearly Now – Trine Søndergaard' kan ses online frem til 5. april. 'Mit Museum' Kan prøves på Esbjerg Kunstmuseums hjemmeside. Nye kunstnere tilføjes løbende. 'Do it (Home)' er frit tilgængelig på Kunsthal Charlottenborgs hjemmeside.

FAKTA

Museumsstatus i Europa

× Museerne holder lukket i:
Danmark, Portugal, Letland, Tjekkiet, Grækenland, Litauen, Holland, Tyskland, England, Frankrig, Irland, Slovakiet og Ungarn.

× Museerne holder delvist åbent i:
Finland, Norge, Sverige og Rumænien.

× Museerne holder åbent i:
Schweiz, Østrig, Cypern, Slovenien, Italien, Polen, Estland, Luxembourg, Bulgarien, Rusland, Belgien, Island, Spanien, Albanien, Aserbajdsjan, Malta, Kroatien, Georgien, Serbien, Montenegro, Kosovo, Nordmakedonien og Bosnien-Hercegovina.

Kilde: Network of European Museum Organisations